

Óraterv

A pedagógus neve: -

Műveltségi terület: Ember és társadalom

Tantárgy: történelem

Osztály: általános iskola, felső tagozat

Az óra témája: Élet az újkőkorban – Nagykanizsa környéki lelőhelyek

Az óra cél- és feladatrendszere: A tanuló ismerje meg a nagykanizsai neolitikus ásatások anyagain, eredményein keresztül az újkőkori ember életének főbb jellemzőit. A letelepült életforma sajátosságait, a mesterségek fejlődését, a szövés, fonás, fazekasság korai formáit. Tudja elkülöníteni a területen megjelenő egyes kultúrákat és azok fő jellemzőit.

Tanítandó ismeretek: letelepült életmód, élelemtermelés, kő csiszolása, szövés-fonás, fazekasság, szövőszék, istenszobor (idol)

Felhasznált források:

- Kunizs Zsuzsanna, Száraz Csilla, Tugya Beáta (szerk.): Emberek, utak, kapcsolatok. Kiállításvezető a nagykanizsai Thúry György Múzeum állandó kiállításához
- Rekonstrukciós rajz. https://szolnokiregeszet.blog.hu/2017/04/20/regeszeti_gyik_207 (megtekintve: 2019. 02. 25.)

Dátum: 2019.02.22.

Készítette: Horváth Franciska, történész – muzeológus

Időkeret

Az óra menete

Nevelési-oktatási stratégia

Megjegyzések

		Módszerek	Tanulói munkaformák	Eszközök
1 perc	Szervezés Jelentés	frontális	egyéni	
1 perc	Előkészítés Mai órán az újkőkori ember életének változásaival, átalakult életformájával fogunk megismerkedni, mindezeket Nagykanizsa környéki ásatások eredményeivel, lelőhelyek anyagának bemutatásával kiegészítve.	frontális	egyéni	
15 perc	Ráhangelődés Feladat Mit láttok a képen? Írjátok le a képet részletesen! Szerintetek, hogy élt az újkőkori ember?	frontális	egyéni	projektor Kép kivetítése!

25 perc

Új ismeret átadása

*neolitikum = újkőkorszak

Neolitikum (Kr.e.6000-4400.)

- Az **életmód jelentősen átalakult** az őskor utolsó évezredeiben – a változásokat neolitikus forradalomnak nevezzük.
- Az emberiség ebben az időszakban számos felfedezést tett, mint például az **élelemtermelésre** való áttérés, a **kő csiszolása** és fűrése, a **szövés-fonás**, vagy a **fazekasság**.
- A Közel-Kelet termékeny területeiről Délkelet-Európán keresztül a népcsoportok mozgásával jutott a Kárpát-medencébe az újkőkori letelepült, gazdálkodáson alapuló életforma.
- A megjelenő **neolitikus népségek** elkülönítése a legelső lelőhelyek vagy az adott kultúrára jellemző díszítési motívumok alapján történik.
- Az első ilyen kultúra, amit a Dél-Dunántúlon meg kell említenünk az a **Starcevo kultúra**, mely kb. 7000 évvel ezelőtt jelent meg a területen.
- A területen élő, **állattartó, földművelő közösség** életének meghatározó része volt a **fazekas mesterség**. Legjellemzőbbek a csőtálas, vagy alacsony talpgyűrűs tálak, kelyhek, fazekak és gabonátároló hombárok.
- Ebből az időszakból származik egy egyedülálló nagyméretű díszített 7500 éves gabonátároló edény (hombár).
- Az edény két oldalán egy-egy imádkozó emberalak látható, valószínűleg ezzel az edénnyel fohászkodtak az égiekhez a jó gabonatermés érdekében.

frontális

egyéni

frontális

egyéni

projektor

Hombár:

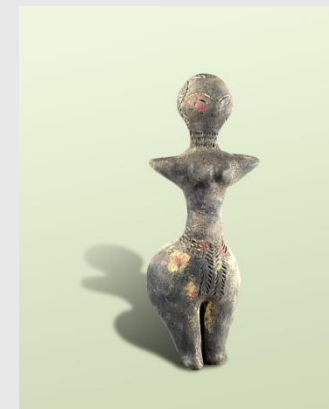
- Egy másik meghatározó kultúra volt az ún. **Dunántúli Vonaldíszes Kerámia Kultúra**, mely folytatta a letelepült, neolitikus életformát.
- Gazdasága az állattartás mellett a sajátos, irtásos **földművelés**en alapult. A földművelésben eszközöket alakítottak ki, például ásóbot (ásóbotos földművelés), ebből lett később a faeke. A terület kimerülése után újakat vettek művelés alá, amely a telepek feladásával, a lakóhely megváltoztatásával járt.
- Ebben az időszakban az edényeik gömbös testűek, díszítésük mély árkolással bekarcolt vonaldíszek.
- A későbbi kultúrákra is jellemző volt, hogy településeiket árokrendszerrel vették körül, melyek védelmi szempontokat szolgáltak.
- Az újkőkori ember vallási szokásairól nem sokat tudunk. A feltárások során előkerült kis agyagszobrocskák, oltárok és egyéb kultikus tárgyak adnak támpontot a **neolitikus hitvilágról**.
- Ezek a **kis istenszobrok**, ún. idolkok általában nőket ábrázoltak, testrészeiket gyakran aránytalanul formálták meg, hajukat, arcukat, ruházatukat bekarcolásokkal ábrázolták. Ezek többnyire töredékesen kerülnek elő, feltehetőleg a szertartások után összetörték őket.
- A kezdetben pattintással készülő kőeszközök, ebben az időszakban, a technikai fejlődésnek köszönhetően már **csiszolással** készültek. A lenagyolt alapformákat pontos múgonddal csiszolták, polírozták.

frontális

egyéni

projektor

Idol:

- A pattintott kőeszközök használata a csiszolt kőeszközök megjelenésével nem ért véget, egészen az őskor végéig készítették és használták őket.
- Jelentős lépésnek tekinthető a **textíliák** megjelenése volt. A birkák tenyésztése, a len, a kender vagy más rostos növények termesztése tette lehetővé a fonást és a **szövést**. Az első **szövőszékek** pedig a neolitikumban alakultak ki: két függőleges és egy vízszintes rúdból álltak, a láncfonalak pedig szabadon lebegtek, végükön gyakran agyagból készült szálfeszítő nehezék volt elhelyezve.

Rekonstrukciós kép –
szövést álló szövőszéken

2 perc

Összegzés

Az órán elhangzottak összefoglalása megismétlése.

frontális

egyéni

projektor

1 perc

Értékelés, elköszönés

frontális

egyéni